

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
KOLEKTYVINIŲ SUSITARIMŲ IR SUTARČIŲ
Į S T A T Y M A S**

1991 m. balandžio 4 d. Nr. I-1201
Vilnius

Šis įstatymas reglamentuoja kolektyvinės sutarties sudarymo ir vykdymo organizacinius ir teisinius pagrindus.

**I SKIRSNIS
BENDRIEJI NUOSTATAI**

1 straipsnis. Kolektyvinė sutartis.

Kolektyvinė sutartis yra susitarimas tarp darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kolektyvo ir darbdavio dėl darbo, darbo apmokėjimo, darbo organizavimo, žmogaus saugos, darbo ir poilsio laiko bei kitų socialinių ir ekonominių sąlygų.

2 straipsnis. Kolektyvinės sutarties šalių atstovai

Kolektyvinės sutarties šalių atstovai yra darbuotojų kolektyvo susirinkimo (konferencijos) įgaliota profsąjungos organizacija, esant kelioms profsąjungoms – jungtinė profsąjungų atstovybė, sudaroma tų profsąjungų susitarimu (visos profsąjungos dalyvauja lygiomis teisėmis nepriklausomai nuo narių skaičiaus), o nesant profsąjungų arba joms nesusitarus dėl jungtinės atstovybės sudarymo – kolektyvo išrinkti įgaliotiniai ir darbdavys ar jo įgalioti atstovai.

Darbuotojų, kurie nėra profsąjungos nariai, interesams atstovauja jų išrinkti atstovai.

Kolektyvinės sutarties, sudaromos profesiniu pagrindu, šalių atstovai yra atitinkamos profesijos profsąjungos organizacija ir darbdavys ar jo įgalioti atstovai.

3 straipsnis. Kolektyvinės sutarties sudarymo sfera

Kolektyvinė sutartis turi būti sudaroma įmonėse, įstaigose, organizacijose (toliau tekste – įmonėse), kuriose su darbuotojais sudaromos darbo sutartys nepriklausomai nuo nuosavybės formos ir nuo to, ar įmonė yra juridinis asmuo, taip pat Lietuvos Respublikoje veikiančiose bendrose su kitomis valstybėmis įmonėse bei užsienio valstybių įmonėse.

Kolektyvinė sutartis sudaroma įmonėse nepriklausomai nuo darbuotojų skaičiaus, o darbuotojų reikalavimu – taip pat ir įmonių filialuose.

Naujai įsteigtoje įmonėje kolektyvinė sutartis sudaroma po įmonės įregistravimo, laikantis šio įstatymo nustatytos tvarkos.

Kolektyvinės sutartys nesudaromos valstybinės valdžios ir vykdomosios valdžios organuose su jų funkcijas vykdančiais darbuotojais (valstybės tarnautojais).

4 straipsnis. Darbuotojų kolektyvo susirinkimas (konferencija)

Darbuotojų kolektyvo susirinkimą (konferenciją) dėl kolektyvinės sutarties sudarymo, pakeitimo ar papildymo turi teisę sušaukti profsąjunga, darbuotojų išrinkti atstovai, esant kelioms profsąjungoms – jungtinė profsąjungų atstovybė, o nesant profsąjungų – 1/10 darbuotojų, pateikusių raštišką pareiškimą, taip pat darbdavys.

Susirinkimas (konferencija) šaukiamas ne vėliau kaip per 15 dienų nuo raštiško pareiškimo įteikimo darbdaviui (įmonės valdymo organui).

Darbuotojų kolektyvo susirinkimas yra teisėtas, jei jame dalyvauja daugiau kaip pusė kolektyvo darbuotojų, o konferencijoje – ne mažiau kaip 2/3 delegatų.

Jeigu į susirinkimą (konferenciją) nesusirenka šio straipsnio trečiojoje dalyje nurodytas darbuotojų (delegatų) skaičius, tai per 15 dienų turi būti sušauktas pakartotinis darbuotojų susirinkimas (konferencija). Šis susirinkimas (konferencija) laikomas teisėtu nepriklausomai nuo dalyvavusių darbuotojų (delegatų) skaičiaus.

Sprendimai priimami kolektyvo susirinkimo (konferencijos) nuožiūra slapto ar atviru balsavimu, susirinkime – balsų dauguma, o konferencijoje – 2/3 balsų.

5 straipsnis. Kolektyvinės sutarties taikymas

Kolektyvinė sutartis privaloma ją sudarančioms šalims, taip pat darbdavio teisių perėmėjui.

Darbdavys su kolektyvine sutartimi privalo supažindinti naujai priimamus į darbą darbuotojus. Kolektyvinė sutartis jiems galioja, jeigu tai numatyta darbo sutartyse.

II SKIRSNIS KOLEKTYVINĖS SUTARTIES TURINYS

6 straipsnis. Kolektyvinės sutarties turinys

Kolektyvinėje sutartyje nustatomos sąlygos, apibrėžiančios šalių teises ir pareigas, jų vykdymo tvarką ir šalių atsakomybę.

Kolektyvinėje sutartyje šalys nustato papildomas palyginti su Lietuvos Respublikos įstatymais darbo ir socialines buitines garantijas bei lengvatas arba tas sąlygas ir nuostatas, kurios Lietuvos Respublikos įstatymų nereguliuotos ir įmonėms suteikta teisė pačioms tai spręsti.

Kolektyvinėje sutartyje paprastai nustatoma:

darbo sutarčių sudarymo, pakeitimo ir nutraukimo sąlygos;

darbo apmokėjimo ir organizavimo sąlygos (tarifinių atlygių, pareiginių algų, priedų, priemokų, kitų lengvatų ir kompensacijų, darbo užmokesčio indeksavimo, darbo apmokėjimo ir skatinimo sistemų ir formų, uždarbio išmokėjimo tvarkos bei atskaitymų ir kitos nuostatos);

darbo ir poilsio laiko sąlygos;

įsipareigojimai dėl saugių darbo sąlygų sudarymo, kompensacijų ir lengvatų suteikimo, jeigu darbo sąlygos neatitinka įstatymuose ir kituose teisiniuose aktuose nustatytų reikalavimų;

specialybės įgijimo, kvalifikacijos kėlimo, perkvalifikavimo sąlygos bei su tuo susijusios garantijos ir lengvatos;

kitos šalims svarbios ekonominės ir socialinės sąlygos bei nuostatos.

Lietuvos Respublikoje veikiančių bendrų su kitomis valstybėmis įmonių ir užsienio valstybių įmonių kolektyvinių sutarčių turinys nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir įmonės steigimo dokumentais.

7 straipsnis. Kolektyvinės sutarties sąlygų, bloginančių darbuotojų padėtį, negaliojimas

Kolektyvinės sutarties sąlygos, nuostatos ir įsipareigojimai, kurie pablogina darbuotojų padėtį palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir darbo sutartys, negalioja.

8 straipsnis. Kolektyvinės sutarties struktūra

Kolektyvinės sutarties šalys nustato jos struktūrą, skyrius bei priedus.

III SKIRSNIS KOLEKTYVINĖS SUTARTIES SUDARYMAS

9 straipsnis. Derybos dėl kolektyvinės sutarties sudarymo

Teisė vesti derybas dėl kolektyvinės sutarties sudarymo suteikiama abiejų šalių atstovams (šio įstatymo 2 straipsnis).

Kolektyvinės sutarties projekto rengimo ir derybų vedimo tvarką nustato šalių atstovai bendru susitarimu ir tai įformina protokole.

Iki derybų pradžios šalių atstovai surenka darbuotojų pasiūlymus, reikiamą informaciją apie įmonės ekonominę ir socialinę padėtį bei darbo sąlygas. Šią informaciją privalo pateikti darbdavys ir darbuotojų atstovai.

10 straipsnis. Derybų terminai

Šalių atstovai vienos iš jų reikalavimu privalo pradėti derybas kolektyvinei sutarčiai sudaryti. Derybos prasideda per 10 dienų arba per kitą šalių sutartą laikotarpį.

Kai yra sudaryta kolektyvinė sutartis, dėl jos atnaujinimo šalys pradeda derybas likus 2 mėnesiams iki jos galiojimo pabaigos.

11 straipsnis. Kolektyvinės sutarties projekto rengimas, svarstymas ir pasirašymas

Kolektyvinės sutarties šalių atstovai rengia kolektyvinės sutarties projektą atsižvelgdami į darbuotojų pasiūlymus ir derybų susitarimus.

Projektas turi būti aptartas šalių atstovų nustatyta tvarka darbuotojų grupėse (struktūriniuose padaliniuose) ir po to pateiktas svarstyti darbuotojų kolektyvo susirinkimui (konferencijai).

Jei kolektyvinės sutarties projektui nepritaikoma, šalių atstovai, atsižvelgdami į nurodytas pastabas ir pasiūlymus, jį pataiso bei papildo ir per 15 dienų pakartotinai pateikia darbuotojų kolektyvo susirinkimui (konferencijai) svarstyti.

Kolektyvo susirinkimui (konferencijai) pritarus kolektyvinės sutarties projektui, šalių atstovai ne vėliau kaip per 3 dienas kolektyvinę sutartį pasirašo.

12 straipsnis. Kolektyvinės sutarties įsigaliojimas

Kolektyvinė sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos.

13 straipsnis. Kolektyvinės sutarties galiojimo trukmė

Kolektyvinė sutartis galioja iki naujos kolektyvinės sutarties pasirašymo.

Kolektyvinės sutarties galiojimo trukmė nustatoma kolektyvinėje sutartyje, bet ne ilgiau kaip 2 metams.

14 straipsnis. Kolektyvinės sutarties pakeitimai ir papildymai

Kolektyvinę sutartį jos galiojimo laiku keičia bei papildo šalių atstovai ta pačia tvarka kaip ir sudaro, jeigu kolektyvinėje sutartyje šalių nenustatyta kitaip.

IV SKIRSNIS

KOLEKTYVINĖS SUTARTIES VYKDYMAS IR KONTROLĖ

15 straipsnis. Kolektyvinės sutarties vykdymas

Šalių įsipareigojimų vykdymo tvarka, terminai ir sąlygos nustatomi kolektyvinėje sutartyje.

16 straipsnis. Informacija apie kolektyvinės sutarties įsipareigojimų ir nuostatų vykdymą

Jeigu kolektyvinės sutarties vykdymu suinteresuoti darbuotojai pageidauja, informaciją jiems ne vėliau kaip per 15 dienų pateikia darbdavys kolektyvinėje sutartyje nustatyta tvarka.

17 straipsnis. Kolektyvinės sutarties vykdymo kontrolė

Kolektyvinės sutarties įsipareigojimų vykdymo kontrolės teisės suteikiamos šalių atstovams, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymų įgaliojams organams.

Kolektyvinės sutarties šalių atstovai ne rečiau kaip kartą per pusę metų atsiskaito darbuotojų kolektyvui, kaip vykdoma kolektyvinė sutartis. Atsiskaitymo tvarka ir terminai šalių susitarimu nustatomi kolektyvinėje sutartyje.

18 straipsnis. Nesutarimų ir ginčų, kylančių sudarant ir vykdant kolektyvinę sutartį, sprendimo tvarka

Šalių nesutarimai ir ginčai, kylantys vedant derybas, sudarant ir vykdant kolektyvinę sutartį, sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta kolektyvinių ginčų (konfliktų) sprendimo tvarka.

Ginčai tarp atskirų darbuotojų ir darbdavių dėl kolektyvinės sutarties nevykdymo ar netinkamo vykdymo sprendžiami teismine tvarka.

19 straipsnis. Atsakomybė už kolektyvinės sutarties sudarymo tvarkos pažeidimą ir kolektyvinės sutarties nevykdymą

Šalių atstovai, pažeidę šio įstatymo nustatytą kolektyvinių sutarčių sudarymo tvarką, ir asmenys, kalti dėl kolektyvinės sutarties nevykdymo, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

V. LANDSBERGIS
